

Hon arbetar bland minor, husskelett och raserade relationer. Socialpedagogen Monica Thams från Kungälv har byggt upp en ungdomsverksamhet i Bosnien från grunden. I tre år har hon varit här, och har precis skrivit på kontrakt för ett år till. Med möjlig förlängning.

Monica Thams arbetsplats i Maglaj är en gammal *konak*, som betyder plats att övernatta. Ett ståtligt hus med nästan femhundraåriga anor, som har renoverats med hjälp av SIDA-pengar, via organisationen Kulturarv utan gränser. Den strida, smaragdgröna floden Bosna rinner nedanför och uteplatsen vetter mot den. Krigets enorma förstörelse syns överallt, även om vårens spirande växtlighet gör vad den kan för att dölja ruinerna.

– Orsaken till att jag hamnade i Bosnien var att jag gjorde min utlandspraktik på Socialpedagogutbildningen i Sarajevo 1997–98. Jag hade aldrig varit i ett krigs härjat land förut. Det såg verkligen för hemskt ut. Nu är det ingenting mot vad det var förut. Jag skrev, ritade och drömde, för att bearbeta alla känslor som kom.

Hon fick en drabbande känsla av tillhörighet och sammanhang och ville fortsätta att jobba i landet. Men det gick några år innan hennes son såg den pyttelilla jobbannonsen i Platsjournalen. PRONI Institute of Social Education behövde en samordnare för sin ungdomsverksamhet i Bosnien. Hon sökte och fick jobbet.

Monica kom ner i februari 2000 och har sedan dess ansvarat för PRONI:s verksamhet i Maglaj och Doboj. PRONI arbetar alltid parallellt i två orter och man väljer områden där konflikterna varit djupa. Doboj ligger i Republika Srpska och Maglaj i Federationen. Många av ungdomarna hade aldrig besökt den andra orten, beroende på sitt etniska ursprung, trots att det bara är tre mil emellan. Det fanns föräldrar som i början sa: ”Dit ska du inte åka” till sina barn.

Detta var och är fortfarande ett av de mest minerade områdena i Bosnien. Monica berättar grymma historier om lekande barn som skadas av minorerna än i dag. Hon och några andra körde fel en dag och hamnade mitt i ett minfält. Det slutade lyckligt, men krävde en insats av svenska SFOR-styrkan.

I det stora huset i Maglaj finns kontor, samlingsrum för ungdomarna och rum för olika aktiviteter, ett fotolabb bland annat. Träsnideri, dans, sång pågår nu. Aktiviteterna är mycket populära och det finns ett tiotal grupper igång.

– Här är det liv nästan jämt. Ibland har vi 50–60 ungdomar i ett av rummen, som bara umgås och tittar på TV. Totalt är 5–600 barn och ungdomar involverade, säger Monica.

En av Monicas viktigaste arbetsuppgift är att anställa rätt personal – den etniska bakgrunden är betydelsefull så att det blir balans, könssammansättning och personkemi likaså.

– Ett tag var det problem i arbetsgruppen. De funkade inte, och jag funkade inte heller. Då kände jag att det var övermäktigt och ville bara hem. Men vi har gott stöd av PRONI i Sverige och Nordirland när vi behöver prata för att komma vidare. Vi får handledning när vi behöver och tack vare våra samtal är det roligt igen.

Monica säger att hon sällan har tid att titta i backspegeln och reflektera, men att det är något som borde göras mera. Jobbet är intensivt och kräver snabba beslut. Här finns all vanlig ungdomsproblematik, förutom de svårigheter som är relaterade till efterkrigssituationen. Hon måste lita till sig själv, och det är nödvändigt att tycka om att vara ensam i vissa situationer.

– Jag gillar när det inte är så enkelt. Folk frågar mig ibland varför jag alltid måste ta den jobbiga vägen i livet, men sån är jag. Jag har jobbat tjugofem år till och från inom psykvården i Sverige, och den erfarenheten har hjälpt mig mycket härnere. Här får jag verkligen praktisera mitt grundläggande intresse för psykologi. Jobbet är absolut inte smärtfritt – det finns till exempel många småpåvar som har och tar makt. Korruptionen är fortfarande ett stort problem.

Det allra bästa med jobbet är alla underbara ungdomar, och värmen människor emellan. Jag fascineras hela tiden av att människor som blivit av med så mycket, kan ge så mycket, säger Monica Thams.